

ENERGIA V KRAJINE - ELEKTRICKÉ VEDENIA A OCHRANA PRIORITNÝCH DRUHOV VTÁKOV V ÚZEMIACH NATURA 2000

Lucia Deutschová, Ervín Hapl
deutschova@dravce.sk
hapl@dravce.sk

Foto: archív RPS, internet

ZÁPADOSLOVENSKÁ
DISTRIBUČNÁ

<http://ec.europa.eu/environment/life/>
RPS implementuje LIFE projekty od roku 2003:

1. LIFE03 NAT/SK/000098 Ochrana orla kráľovského v Karpatskej kotline, koordinujúci príjemca, 2003 -2007

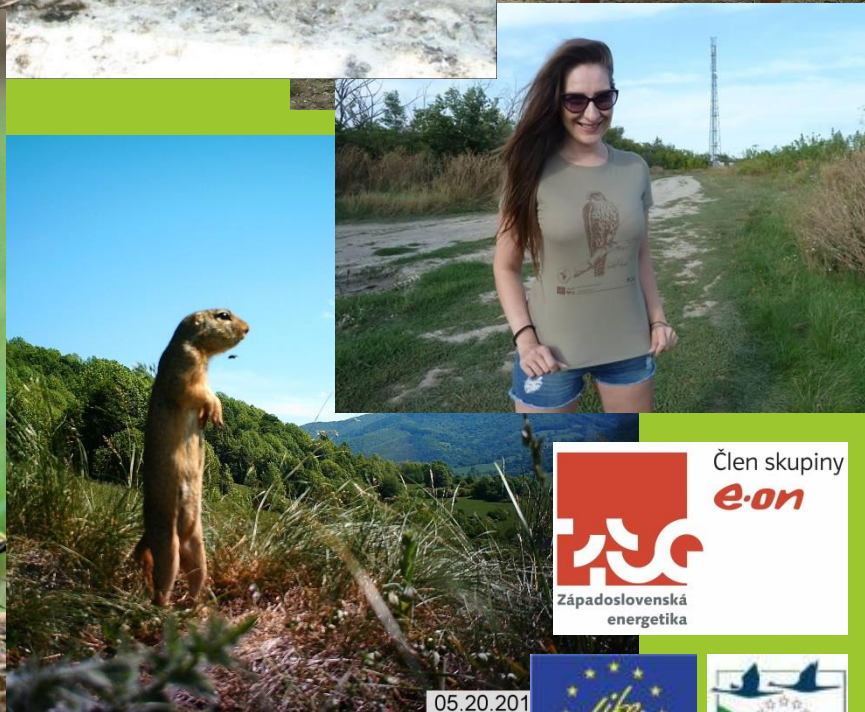
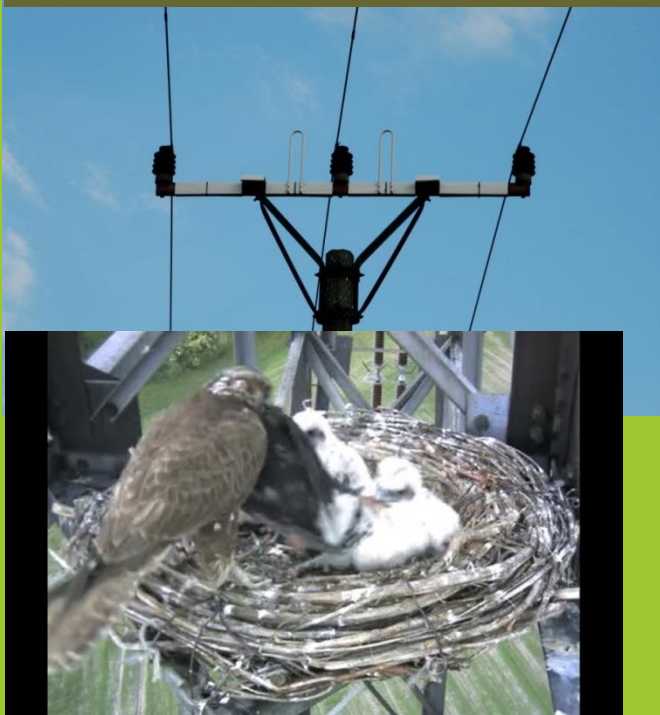
2. LIFE05 NAT/SK/000115 Ochrana dropa fúzatého na Slovensku, pridružený príjemca (vtedy partner), 2005 – 2009

3. LIFE06 NAT/H/000096 Ochrana sokola rároha v Karpatskej kotline, 2006 – 2010, pridružený príjemca, slovensko-maďarský projekt

4. LIFE09 NAT/HU/000384 Ochrana sokola rároha v Bulharsku, Rumunsku, Maďarsku a na Slovensku, pridružený príjemca, 2010 – 2014

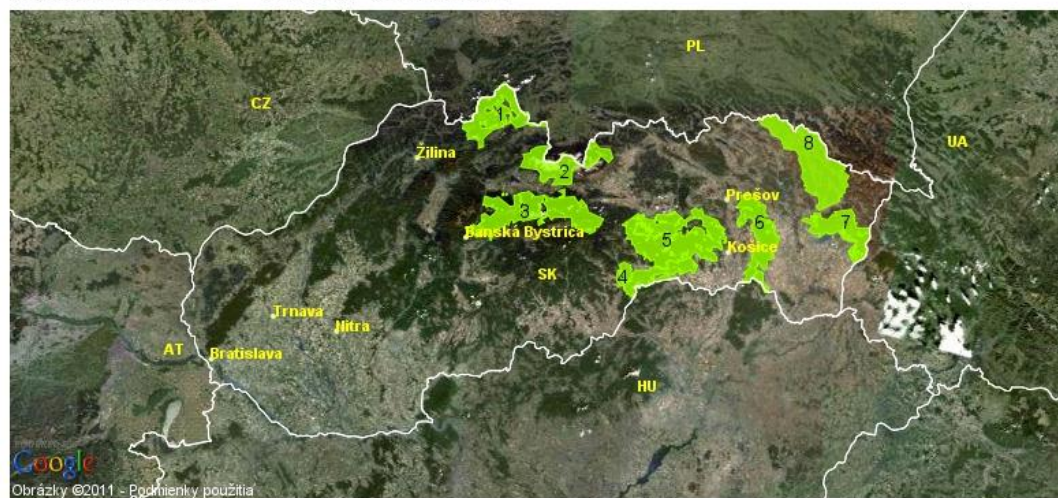

5. LIFE09 NAT/SK/000396 Ochrana orla kriľavého na Slovensku, koordinujúci príjemca, 2010 – 2014

MAPA PROJEKTOVÉHO ÚZEMIA

1 SKCHVU008 - Horná Orava	5 SKCHVU036 - Volovské vrchy
2 SKCHVU030 - Tatry	6 SKCHVU025 - Slanské vrchy
3 SKCHVU018 - Nízke Tatry	7 SKCHVU035 - Vihorlatské vrchy
4 SKCHVU027 - Slovenský kras	8 SKCHVU011 - Laborecká vrchovina

Obrázky ©2011 - Podmienky použitia

6. LIFE11 NAT/HU/000926 Ochrana sokola červenonohého v Karpatskej kotline, pridružený príjemca, slovensko – maďarský projekt, 2012 – 2018

7. LIFE13 NAT/SK/001272 Energia v krajine – elektrické vedenia a ochrana prioritných druhov vtákov v územiach Natura 2000

www.dravce.sk/energia

NA POČIATKU BOLA POTREBA RIEŠIŤ PROBLÉM ELEKTRICKÉ VEDENIA A OCHRANA VTÁCTVA NA SLOVENSKU

**KONCEPČNÉ, SYSTEMATICKÉ RIEŠENIA
SO ZAJINTERESOVANÍM VŠETKÝCH DOTKNUTÝCH STRÁN
=> IDEA SPOLOČNÉHO PROJEKTU**

KOLÍZIE - NÁRAZY

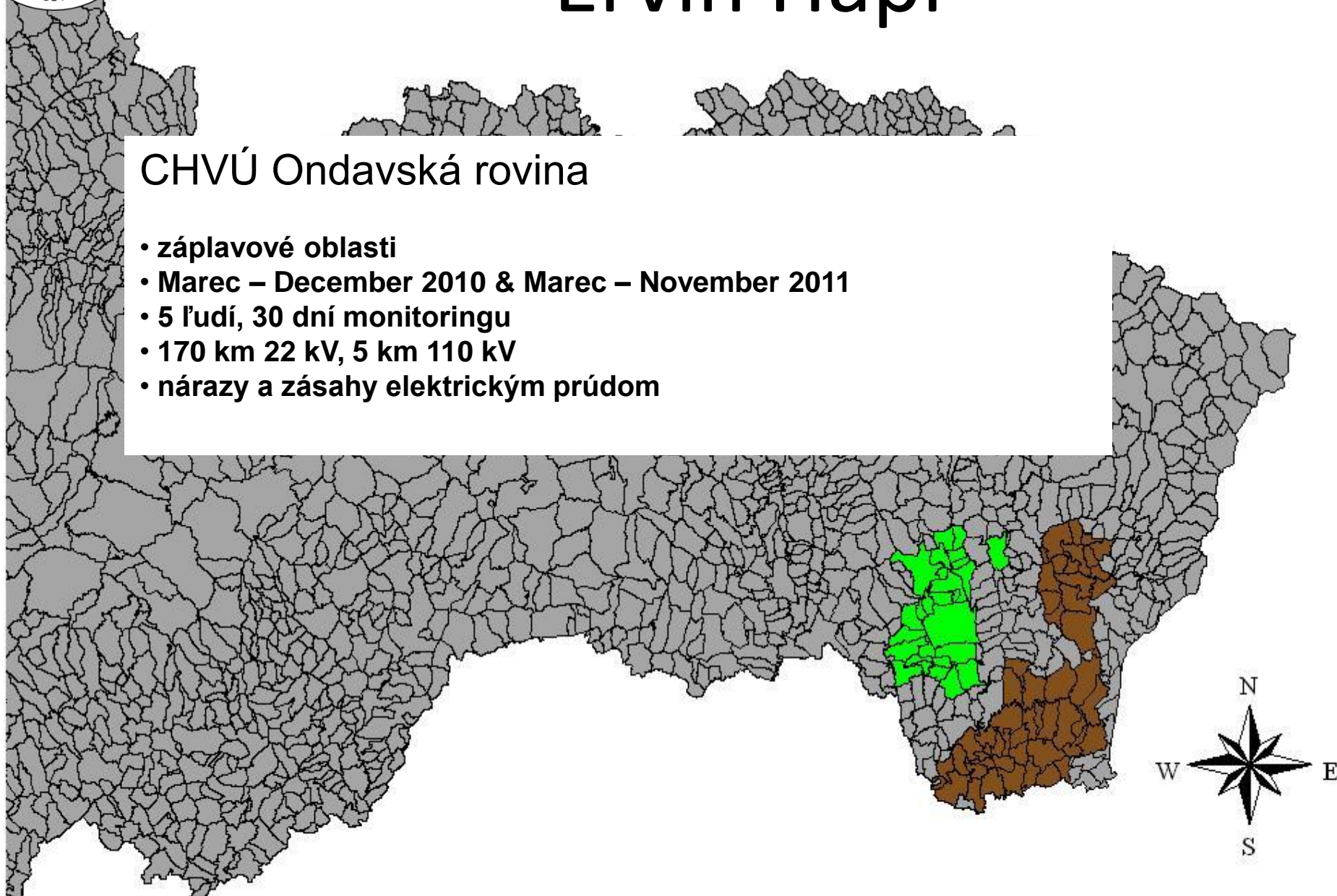

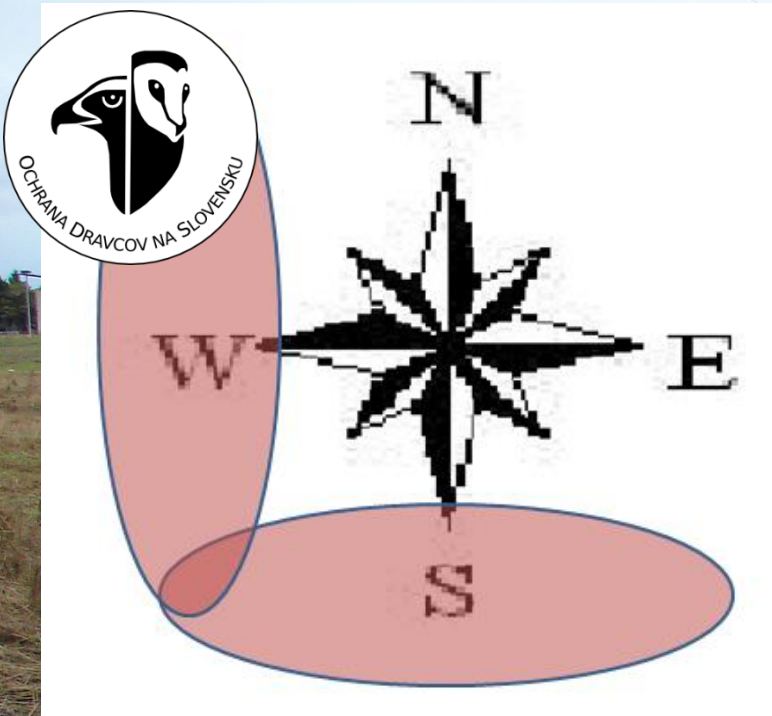
Výskum v rokoch 2010 – 2011

Ervín Hapl

CHVÚ Ondavská rovina

- záplavové oblasti
- Marec – December 2010 & Marec – November 2011
- 5 ľudí, 30 dní monitoringu
- 170 km 22 kV, 5 km 110 kV
- nárazy a zásahy elektrickým prúdom

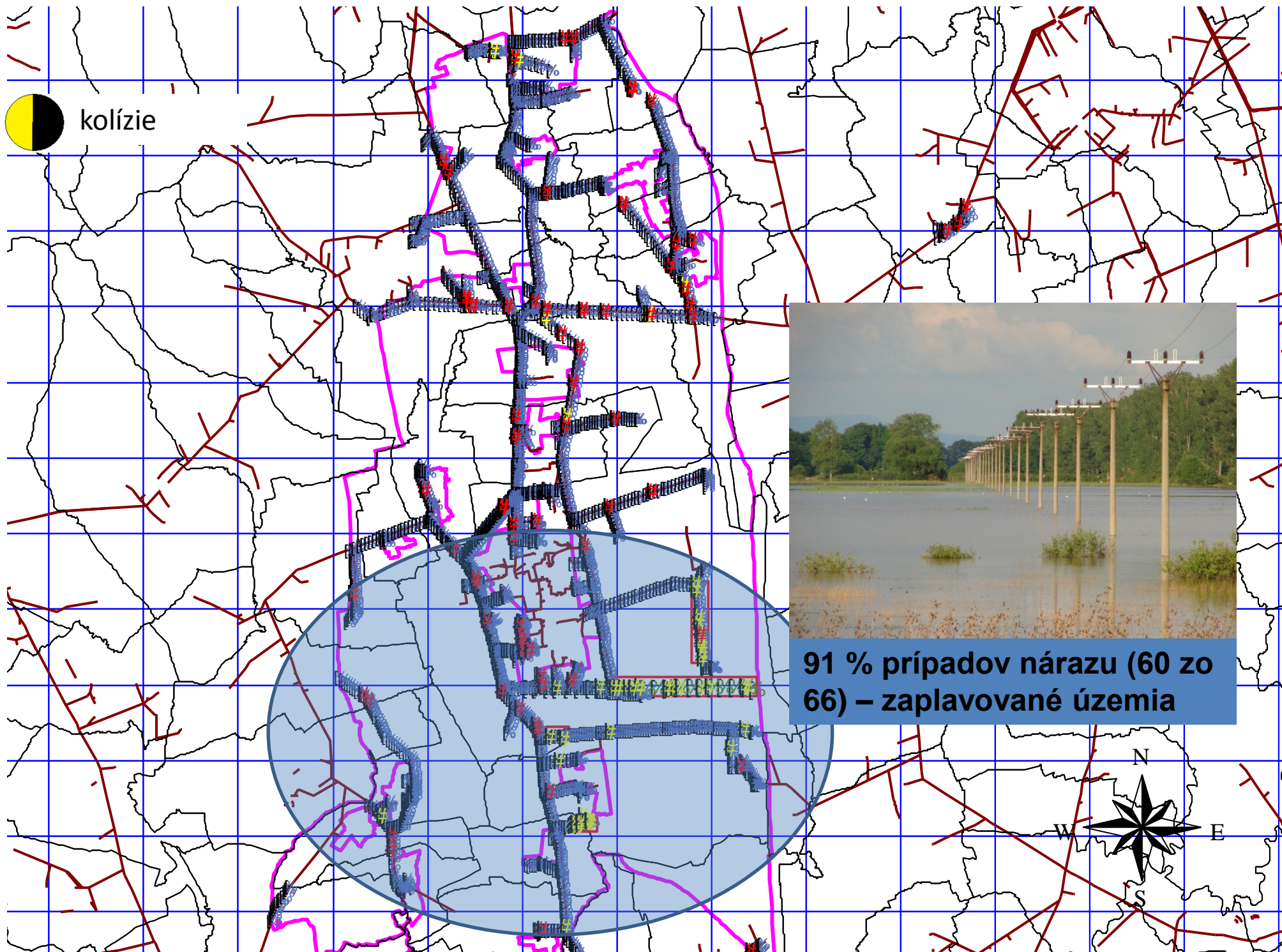

LIFE13 NAT/SK/001272 Energia v krajine, Stretnutie Riadiacej Rady, 9.9.2014, Muráň

kolízie

91 % prípadov nárazu (60 zo 66) – zaplavované územia

Počet zistených prípadov kolízií

species	total	22 kV	110 kV
Actitis hypoleuca	2	2	0
Anas platyrhynchos	2	1	1
Anas sp.	1	0	1
Anthus sp.	1	1	0
Ardea cinerea (Grey Heron)	10	5	5
Ciconia ciconia	6	5	1
Ciconia nigra	1	1	0
Columba livia	1	1	0
Coturnix coturnix	1	0	1
Crex crex	1	1	0
Egretta alba	2	0	2
Egretta garzetta	2	2	0
Egretta sp.	1	0	1
Fulica atra	5	5	0
Galinula chloropus	4	4	0
Hirundo rustica	1	1	0
Chlidonias hybridus	3	3	0
Nycticorax nycticorax (Black-crowned Night-Heron)	14	9	5
Rallus aquaticus	2	2	0
Saxicola torquata	1	1	0
Sturnus vulgaris	1	1	0
Turdus merula	1	1	0
Vanellus vanellus	1	1	0
Corvus corax	0	0	0
Total	66	49	17

- **Vtáky narážajú, lebo vedenie nevidia, resp. zbadajú neskoro**
- **Len 3,6 % vedení v skúmanej oblasti bolo vyhodnotených ako rizikové**

- Príprava projektu trvala 2 roky
- Projekt predložený v 6/2013
- Pripomienky EK v období 12/2013– 2/2014
- Oznámenie o schválení projektu 4/2014
- Podpis Dohody o grante s EK 7/2014

Základné údaje o projekte

Názov: Energia v krajine – elektrické vedenia a ochrana prioritných druhov vtákov v územiach Natura 2000

Kód: LIFE13 NAT/SK/001272

Skratka: LIFE ENERGY

Trvanie: 1.9.2014 – 31.12.2019 (64 mesiacov)

Koordinujúci príjemca:

OCHRANA DRAVCOV NA SLOVENSKU

Pridružení príjemcovia:

- ✓ **VÝCHODOSLOVENSKÁ DISTRIBUČNÁ, a.s.**
- ✓ **ZÁPADOSLOVENSKÁ DISTRIBUČNÁ, a.s.**
- ✓ **ŠTÁTNA OCHRANA PRÍRODY SR,**
- ✓ **UNIVERZITA VETERINÁRNEHO LEKÁRSTVA A FARMÁCIE V KOŠICIACH**

Celkový rozpočet: 1,883,011 eur

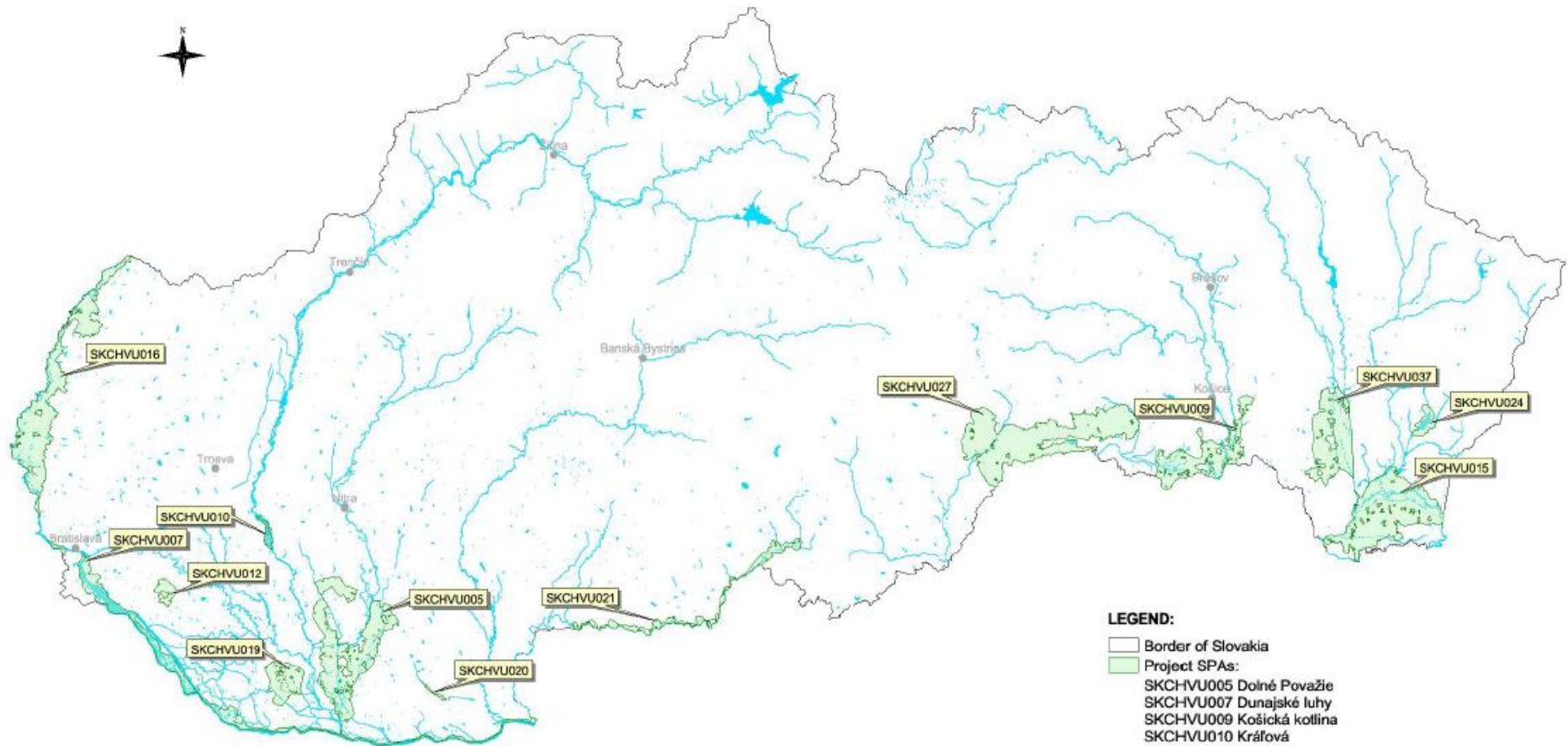
Príspevok EK: 1,412,258 eur (75 %)

PROJEKTOVÉ ÚZEMIE

- 13 CHVÚ na západnom a východnom Slovensku

LEGEND:

- Border of Slovakia
- Project SPAs:
 - SKCHVU005 Dolné Považie
 - SKCHVU007 Dunajské luhy
 - SKCHVU009 Košická kotlina
 - SKCHVU010 Kráľová
 - SKCHVU012 Lehnice
 - SKCHVU015 Medzibodrožie
 - SKCHVU016 Záhorské Pomoravie
 - SKCHVU019 Ostrovne lúky
 - SKCHVU020 Parížske močiare
 - SKCHVU021 Poiplie
 - SKCHVU024 Senianske rybníky
 - SKCHVU027 Slovenský kras
 - SKCHVU037 Ondavská rovina

- ochrana 10 druhov vtákov

ČO PROJEKT RIEŠI

Predovšetkým:

- ✓ Problém kolízií vtáctva s elektrickými vedeniami.
- ✓ Nejednotnosť postupov a nedostatok vedeckých výsledkov zo SR.
- ✓ Rehabilitáciu zranených jedincov,
- ✓ Obmedzené hniezdne príležitosti a klesajúcu potravnú ponuku pre ohrozené druhy dravcov.
- ✓ Nízke povedomie verejnosti o problematike.

!!Je dôležité pristupovať k projektu aktívne hneď od začiatku!!

AKTIVITY PROJEKTU

A1 Vypracovanie metodiky za účelom identifikácie nebezpečných úsekov elektrických vedení a vhodných riešení
- metodika pre podmienky východného Slovenska vypracovaná pre VSD, v štádiu testovania a tvorby univerzálnej metodiky

E7 Vypracovanie odbornej príručky

- Návrh komplexného, systematického riešenia všetkých aspektov vzťahu nadzemné elektrické vedenia vs. vtáky.
- Spolupráca všetkých zainteresovaných strán (všetky energetické spoločnosti, MŽP, ŠOP SR, mimovládne organizácie..).
- Zohľadnenie metodiky (A1).

AKTIVITY PROJEKTU

C1 Inštalácia odkloňovačov letu na najnebezpečnejších úsekoch elektrických vedení

- Donedávna bola pozornosť sústredená predovšetkým na zásahy elektrickým prúdom v dôsledku dosadnutia na konštrukciu 22 kV vedení. Tento problém je známy od roku 1980 a stále sa objavujú nové riešenia. Kľúčovú úlohu hrá veľmi aktívna spolupráca energetických spoločností.

AKTIVITY PROJEKTU

C1 Inštalácia odkloňovačov letu na najnebezpečnejších úsekoch elektrických vedení

- Databáza – aj historické údaje, zásahy prúdom aj kolízie.
- Monitoring ca 7177 km 22 kV vedení a 454 km 110 kV vedení, úseky pre monitoring sú už známe, 15 – 20 ľudí, 4 tímy.
- Základný monitoring 1/2015 – 3/2015, zaradenie vedení do kategórií,
- Detailný monitoring 4/2015 – 2/2016, overenie rizikovosti a určenie najrizikovejších trás vhodných na ekologizáciu – zviditeľnenie.
- Minimálne 19 km 22 kV + 18 km 110 kV vedení bude ekologizovaných na východnom Slovensku a 37 km 22 kV vedení na západnom Slovensku.
- Priebežne výber vhodného typu odkloňovača letu.

D1 Monitoring účinnosti

AKTIVITY PROJEKTU

C2 Obnova vetrolamov

Vysadených bude minimálne 500 stromov, za účelom revitalizácie existujúcich vetrolamov, prípadne vytvárania nových, nakoľko takéto porasty môžu zvýšiť viditeľnosť el. vedení pre vtáctvo a obmedziť tak prípady nárazov.

D1 Monitoring účinnosti

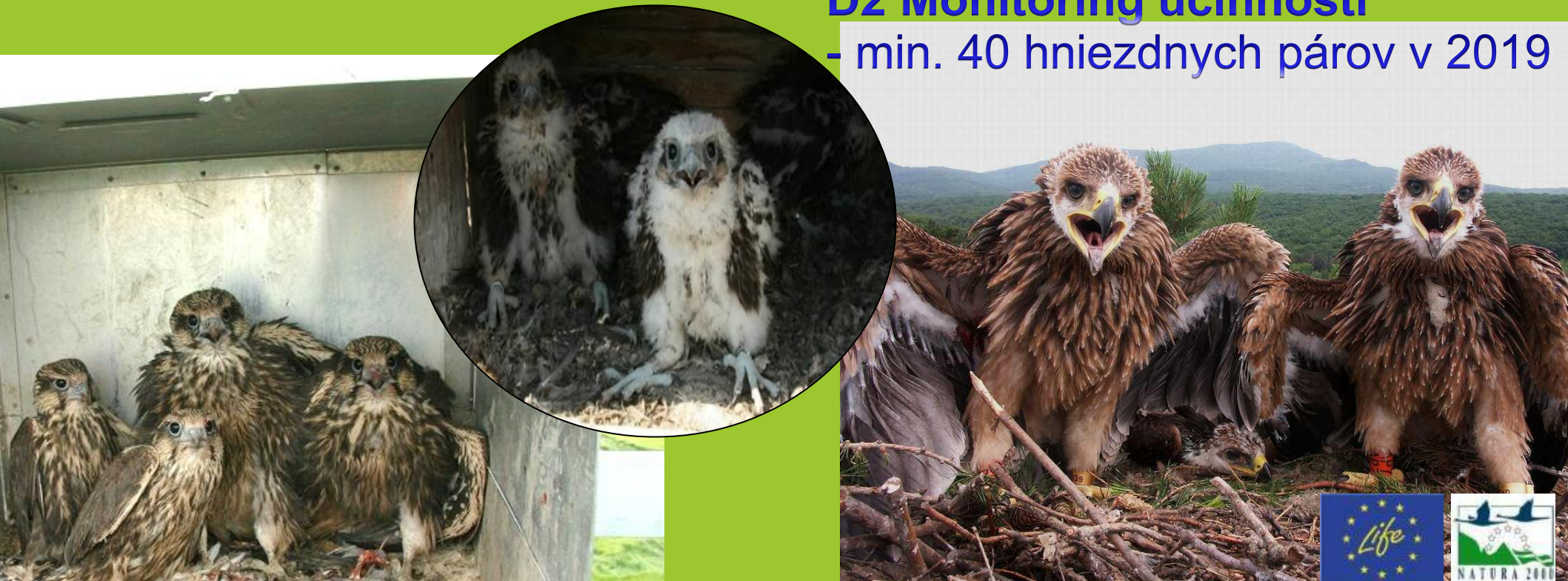
AKTIVITY PROJEKTU

C3 Vytváranie hniezdnych príležitostí

- V spolupráci so SEPS, a.s., na západnom a východnom Slovensku na stožiare vysokého elektrického napätia inštalovaných 55 hliníkových búdok pre sokola rároha.
- Na stromy bude inštalovaných 40 hniezdnych podložiek pre sokola rároha a orla kráľovského.

D2 Monitoring účinnosti

- min. 40 hniezdnych párov v 2019

AKTIVITY PROJEKTU

C4 Starostlivosť o zranené jedince

- V rámci projektu bude zakúpené vybavenie pre 7 rehabilitačných staníc v pôsobnosti ŠOP SR a bude kompletne zrekonštruovaná veľká rehabilitačná stanica UVLF KE.
- V týchto zariadeniach budú ošetrované a rehabilitované vtáky, nájdené počas monitoringu, alebo mimo neho.
- Predpokladáme, že počas trvania projektu bude odborná starostlivosť poskytnutá minimálne 250 jedincom rôznych druhov vtákov.

AKTIVITY PROJEKTU

C5 Obnova kolónií sysľa pasienkového v CHVÚ Slovenský kras
- zabezpečenie vhodného hospodárenia na dvoch kľúčových lokalitách s výskytom kolónie sysľa pasienkového v chránenom vtáčom území Slovenský kras (Hrhov a Gemerská Hôrka).

D3 Monitoring účinnosti

- 2015: Hrhov 1 ha & 50 jedincov, Gem. Hôrka 3 ha & 120 jedincov
- 2017: Hrhov 3 ha & 100 jedincov, Gem. Hôrka 6 ha & 240 jedincov

AKTIVITY PROJEKTU

D4 Posúdenie socio-ekonomického vplyvu projektu

- posúdenie socio-ekonomického aspektu (SEIA) a vplyvov projektu - ucelená štúdia, ktorá spracuje východiskovú situáciu na začiatku projektu a následne bude posudzovať vplyv jednotlivých aktivít projektu zo socio-ekonomického hľadiska.

AKTIVITY PROJEKTU

E1 Putovná výstava Energia v krajine

- Počas projektu prezentovaná na min. 10 rozdielnych miestach

E2 Návrh a inštalácia informačných tabúľ o projekte

- 1 infotabuľa v areáli UVLF KE, 4 infotabule pri Správach chránených území ŠOP SR (NR, BS, RS, Brzotín)

AKTIVITY PROJEKTU

E3 Návrh a aktualizácia projektovej web stránky

- vybrané informácie z databázy, mapové znázornenia, základné informácie o problematike, rôzne aspekty spolupráce, výsledky a pod.

E4 Projektová komunikácia a šírenie výsledkov

- Projektové logo, Facebook stránka, Youtube kanál, Google účet pre komunikáciu projektových partnerov – zdieľanie informácií a dokumentov, PR set – propagačné materiály, 30-minútový film, krátke video – zostih filmu, 1000 letákov, špeciálne číslo Slovak Raptor Journal, 2 tlačové konferencie, 15 tlačových správ, 10 článkov v tlači, 10 rozhlasových príspevkov, 20 TV príspevkov, 40 online článkov

AKTIVITY PROJEKTU

E5 Komunikácia so záujmovými skupinami

- energetické spoločnosti, MŽP SR, ŠOP SR, aktívna výmena informácií a spolupráca, stretnutia, spoločná databáza kontaktov a pod.

E6 Správa pre verejnosť

- Záverečná správa o projekte, jeho cieľoch, aktivitách a výsledkoch, 1000 ks v slovensko-anglickej verzii

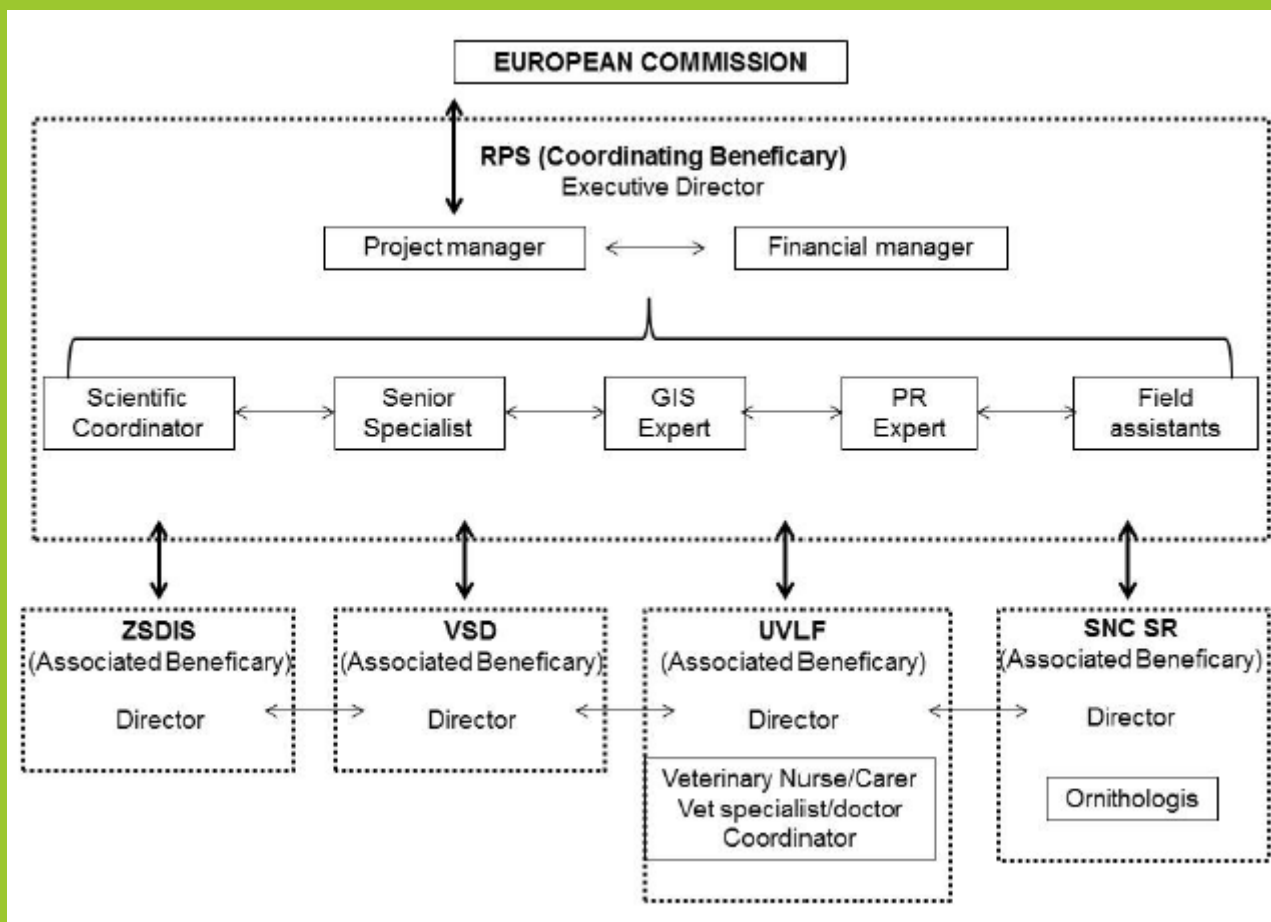

AKTIVITY PROJEKTU

F1 Projektový manažment, monitoring a podávanie správ

F2 Stretnutia Riadiacej Rady projektu

- 1 x ročne, spravidla v septembri

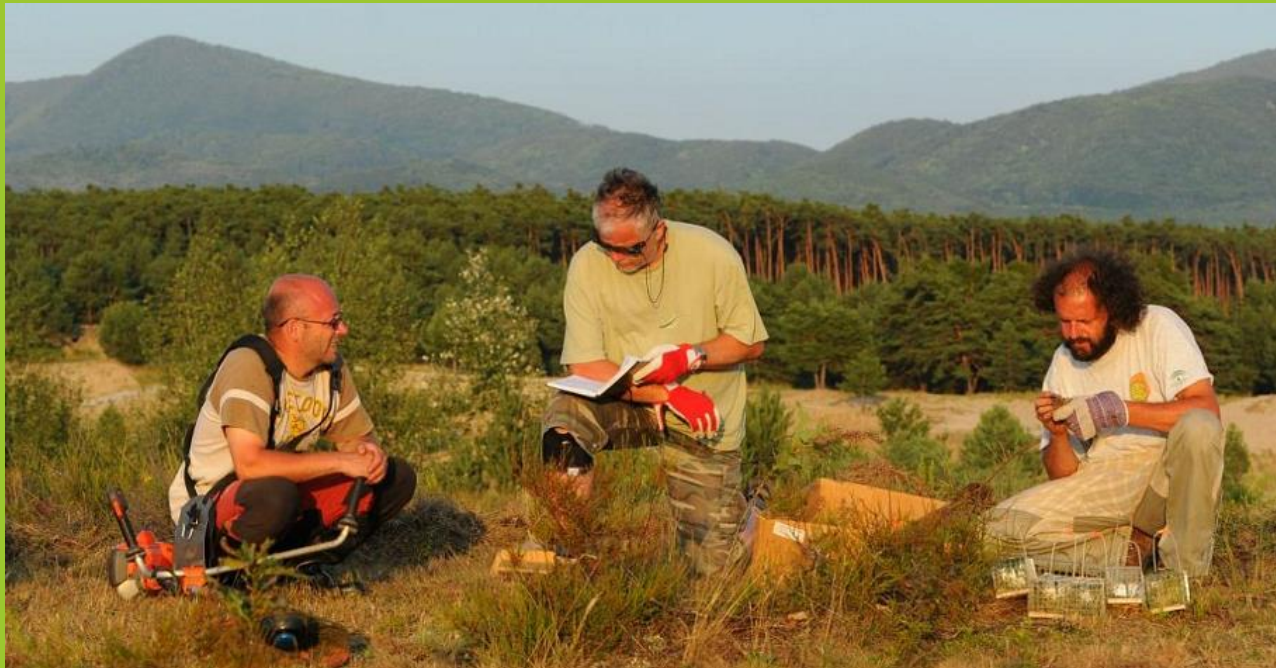
AKTIVITY PROJEKTU

F3 Siet'ovanie s inými LIFE a ďalšími projektmi

- Výmena informácií a spolupráca s domácimi aj zahraničnými organizáciami, exkurzia do Maďarska (MAVIR), mimovládne organizácie, ďalšie zahraničné energetické spoločnosti, medzinárodná e-mailová konferencia

F4 Nezávislý Audit

F5 Plán ochrany po skončení projektu

VÝSTUPY

Name of the Deliverable	Number of the associated action	Deadline
Communication plan prepared	E 4	15/12/2014
Methodology for identification of dangerous power lines and solutions prepared	A 1	31/12/2014
Leaflets printed	E 4	30/09/2015
PR sets prepared	E 4	30/09/2015
13 mitigation plans prepared	C 1	31/03/2016
Special edition of Slovak Raptor Journal	E 4	31/12/2018
Technical Report prepared	D 2	31/08/2019
Technical Report prepared	D 3	31/08/2019
Laymans Report produced	E 6	30/09/2019
Guidance document prepared	E 7	31/10/2019
Technical Report prepared	D 1	30/11/2019
After LIFE Conservation Plan prepared	F 5	31/12/2019
Independent Audit Report	F 4	31/12/2019
Study on assessment of socio-economic impact of the project	D 4	31/12/2019

MÍL'NIKY

Name of the Milestone	Number of the associated action	Deadline
1st Steering Committee meeting	F 2	30/09/2014
Project Kick-off meeting organized	F 1	30/09/2014
Project manager nominated and contract signed	F 1	30/09/2014
Partnership Agreements signed	F 1	31/10/2014
Project Staff contracted	F 1	31/10/2014
Kick-off Press Conference organized	E 4	31/12/2014
Training of project staff	F 1	31/12/2014
Initial training of Project Staff and introduction of the Methodology	A 1	31/01/2015
A special database designed	C 1	31/03/2015
Project logo designed	E 4	31/03/2015
Project web page established	E 3	31/03/2015
2nd Steering Committee meeting	F 2	30/09/2015
Aviary built in SKCHVU016	C 4	30/09/2015
Rescue centre in Rozhanovce repaired	C 4	30/09/2015
Mowing of 1 ha in Hrhov, and 3 ha in Gemerská hôrka ensured	C 5	30/11/2015
5 notice boards erected	E 2	31/12/2015
Evaluation meeting	A 1	31/12/2015
Excursion to Hungary	E 5	31/12/2015

ĎAKUJEM ZA POZORNOST

www.dravce.sk/energia